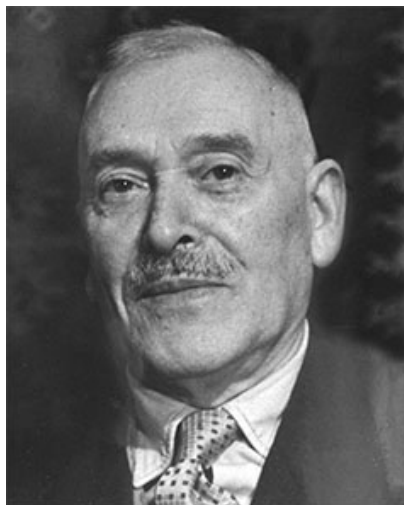

ПАНЬКЕВИЧ Іван Артемович (06. 10. 1887, с. Цеперів, нині Львівського р-ну Львівської обл. — 25. 02. 1958, Прага) — мовознавець, діалектолог, етнограф, педагог, громадський діяч. Доктор філологічних наук (1938), професор (1939). Дійсний член НТШ (1923). Закінчив польську гімназію у Львові (1907), був активним у таємному гуртку української молоді, з членами якого здійснив подорож на Закарпаття, інтерес до якого в нього поглибився під час навчання у Львівському університеті (1907—09; викладачі [О. Колеса](#), [К. Студинський](#)). Будучи два роки секретарем Львівської філії товариства «Просвіта», провадив освітню роботу по селах: був пропагандистом пересувних бібліотек, оновив і заснував у Львівському повіті близько 120 читалень. Від 3-го курсу разом з [Т. Франком](#), сином [І. Франка](#), став стипендіатом славістичного відділу Віденського університету, який закінчив 1912 як доктор філософії. Отримав посаду вчителя російської мови в Консульській академії (Відень). Майже 3 місяці перебував у Москві, слухав лекції відомих професорів Московського університету, працював у бібліотеках, архівах, оглядав історичні пам'ятки. Від 1920 — референт Цивільної управи Підкарпатської Русі в Ужгороді. Водночас — редактор журналів «Учитель» (1920—22) та «Вѣночокъ для подкарпатскихъ дѣточокъ» (1920—24). Співзасновник Педагогічного товариства Підкарпатської Русі та «Просвіти» (обидва — 1920). У 1924—38 як професор Ужгородської гімназії був редактором краєзнавчого журналу «Підкарпатська Русь». Автор наукових статей у «Записках НТШ», чеських та словацьких журналах: «Časopis pro moderní filologii», «Slavia», «Sborník Matice slovenskej» та ін. Під час 2-ї світової війни в Празі викладав в Українському вільному університеті українську мову, а в середніх

школах — російську. 1952. Безпідставно звинувачений в українському буржуазному націоналізмі, 1957 негласно реабілітований, після чого отримав доручення презентувати чехословацьку україністику на IV Міжнародному з'їзді славістів у Москві (1958).

Досліджував сучасний стан українських говорів Закарпаття, зокрема фонетику й морфологію, записував українські закарпатські говори та фольклор Галичини й Закарпаття, вивчав історію лемківських і закарпатських говорів, зібрав низку писемних пам'яток Закарпаття і Східної Словащини 16—18 ст., частину з яких опублікував і проаналізував їхню мову. Автор праць «Діалектичний підкарпаторуський словар» («Підкарпатська Русь», 1933, т. 10, № 2), «Українські говори Підкарпатської Русі і сумежних областей. Частина перша. Звучня і морфологія» (1938), «Нарис історії українських закарпатських говорів. Частина перша. Фонетика» (1958; обидві — Прага), «Матеріали до історії мови південнокарпатських українців» («Науковий збірник Музею української культури у Свиднику», Пряшів, 1970, т. 4, ч. 2), статті «Говори на захід від Карпат» («Енциклопедія українознавства», Мюнхен; Нью-Йорк, 1949), низки шкільних підручників з української мови, орієнтованих на регіональні мовні особливості Закарпаття та Пряшівщини. Архів П., фахово упорядкований його донькою М. Дольницькою, зберігається в Центральному архіві чеської літератури в Празі.

Основні праці

Коломийки з Цеперова, Запитова, Дідилова // Етногр. зб. НТШ. Л., 1907. Т. 19; Народні оповідання із демонології з Цеперова // Там само. 1911. Т. 33; Пандекти Антіоха 1307 р. Філологічна студія І. П. // Зап. НТШ. Л., 1917. Т. 123—124; Про відношене пам'ятників староукраїнської мови до полудневославянських під оглядом лексикальним // Там само. 1918. Т. 126—127; Граматика руського языка для молодших клас шкіл середних и горожанських. Мукачево, 1922; Прага, 1927; 1936; Інвентарь (протоколы) каноничных визитацій Воронівського округу 1750-ых років під оглядом языковым // Наук. збірник т-ва «Просвіта» в Ужгороді. 1924. Р. 3; Пѣстрялѣвский рукопис Александріъ из року 1774 // Там само. 1925. Р. 4; Словеноруська граматика Арсенія Коцака другої половини XVIII в. // Там само. 1927. Р. 5; Великодні ігри і пісні Закарпаття // Матеріали до етнології й антропології. Т. 21—22, ч. 1. Л., 1929; Новознайдені старинні світські пісні в південнокарпатським пісеннику Й. Сабова // Підкарпат. Русь. 1934. Р. 11, ч. 3; Говір сіл ріки Рускої був. Марамороша в Румунії // Наук. збірник т-ва «Просвіта»

в Ужгороді. Уж., 1934. Р. 10; До питання про класифікацію південнокарпатських говорів межі Латорицею і Боржавою // Там само. 1935. Р. 11; Відношення південно-карпатських говорів української мови до всіх інших українських говорів, і передовсім до північно-карпатських // Зап. НТШ. 1937. Т. 155; Лемківсько-бойківська границя в Чехословаччині // Літопис Бойківщини [Самбір]. 1938. Р. 8, ч. 10; Маркіян Шашкевич на тлі західно-європейських ідей // Краківські вісті. 1943. Ч. 170—172; Z jazykových dějin nejvýchodnějšího Slovenska // Časopis pro moderní filologii [Praha]. 1947. R. 30; Словник українських південно-карпатських говорів. Питальник // Дружно вперед [Пряшів]. 1951. Р. 1, ч. 2, 3; 1952. Р. 2, ч. 1—3, 8; Chrestomatie ukrajinských textů ze současné a staré ukrajinské literatury s přílohou ukázek z historické mluvnice a dialektologie. Praha, 1954; Українсько-болгарські мовні зв'язки в Семигороді // Slavica [Praha]. 1955. R. 24; Іван Франко і закарпатські українці // Дукля [Пряшів]. 1957. Р. 7, ч. 3; Закарпатський діалектний варіант літературної мови XVII—XVIII вв. // Slavica [Praha]. 1958. R. 27; До питання генези українських лемківських говорів // IV Международный съезд славистов. Москва, 1958.

Рекомендована література

1. Моравець Я., Мольнар М. Невтомний дослідник і педагог // Літературна газета. 1957, 4 жовт.;

2. Єдлінська У. Іван Артемович Панькевич // Укр. мова в школі. 1957. № 6;
3. Дзензелівський Й. Видатний дослідник Закарпаття // Закарпат. правда. 1957, 8 жовт.;
4. Кисілевський К. Іван Панькевич. Вінніпег, 1958;
5. M. Mušíka. Dr. Ivan Paňkevyc // Český lid. Praha, 1958. Č. 4;
6. Панькевич І. Мій життєпис // Наук. зб. Музею укр. культури у Свиднику. Т. 3, кн. 1. Пряшів, 1963;
7. Науковий збірник Музею української культури в Свиднику, присвячений пам'яті І. Панькевича. Кн. 1. Пряшів, 1969;
8. Матеріали наукової конференції, присвяченої пам'яті Івана Панькевича (23—24 жовтня 1992 р.) Уж., 1992;
9. Федака П. Подвижник // Закарпат. правда. 1992. Ч. 91;
10. Мушинка М. Іван Панькевич і Наукове товариство імені Шевченка // 125 років Наукового товариства ім. Шевченка: Зб. наук. пр. Л., 2001;
11. Дольницька М. Нова бібліографія праць І. Панькевича. Пряшів, 2002;
12. Мушинка М. Звукові записи І. Панькевича зразків говірок і фольклору Закарпаття // Шветлосц. 2023. № 3.

М. І. Мушинка

Бібліографічний опис:

Панькевич Іван Артемович / М. І. Мушинка // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-879702>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).